

Posouzení dalšího výskytu a potenciálního dopadu SARS-CoV-2 varianty Omikron (VOC) v zemích EU/EHP, 19. aktualizace

Assessment of the further emergence and potential impact of the SARS-CoV-2 Omicron variant of concern in the EU/EEA, 19th update

Vydáno dne 28.1.2022

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-omicron-risk-assessment-further-emergence-and-potential-impact>

Citace: European Centre for Disease Prevention and Control. Assessment of the further spread and potential impact of the SARS-CoV-2 Omicron variant of concern in the EU/EEA, 19th update – 27 January 2022. ECDC: Stockholm; 2022.

Souhrn

Varianta Omikron (VOC, Variant of Concern) rychle nahrazuje variantu Delta ve většině zemí EU/EHP a rychle progreduje od západu na východ. Jak už bylo dříve zjištěno ve studiích in vitro a in vivo, varianta Omikron může snížit protektivní efekt protilátek získaných po vakcinaci nebo po přirozené infekci, takže velká část populace EU/EHP je vnímavá k infekci. Výsledkem je rychlý nárůst počtu případů covid-19, dosahující bezprecedentní intenzity komunitního přenosu napříč regionem.

Při porovnání s dříve cirkulujícími variantami se zdá, že infekce vyvolané variantou Omikronem vedou s menší pravděpodobností k vážným klinickým průběhům, vyžadujícím hospitalizaci nebo léčbu na ICU (JIP). Ačkoli celková současná 14denní incidence je v zemích EU/EHP 2 621 případů na 100 000 populace, což představuje trojnásobek dosud nejvyšší pozorované incidence v průběhu pandemie, mortalita i počty hospitalizovaných nedosahují hodnot zaznamenaných v předchozích pandemických vlnách. Přesto, počet případů u starších osob nedávno stoupal v několika zemích EU/EHP, může tak dojít k pozdějšímu nárůstu závažných případů i úmrtí. Ačkoli pokles počtu závažných onemocnění je částečně ovlivněn základními charakteristikami viru, výsledky studií o účinnosti vakcín ukázaly na signifikantní roli vakcinace, a to nejvíce mezi lidmi se třemi dávkami. Pochopení potřeby vakcinace se v zemích EU/EHP liší (28,4 – 82,9 %, průměr 69,4 %) a aplikace 3. dávky je stále na suboptimální úrovni ve většině zemí (23 % zemí pod 60 % dospělých), očekávaný dopad Omikronu se bude měnit a země s nižší proočkovaností zřejmě budou více postižené. Zaznamenaný vysoký komunitní přenos pozorovaný bez ohledu na celkovou proočkovanost vede k onemocnění mnoha lidí současně, takže i země s vysokou proočkovaností pravděpodobně projdou obdobím značného tlaku na zdravotní systémy a negativním ovlivněním fungování společnosti jako celku (hlavně následkem absence v práci a vzdělání).

Výsledky matematického modelování ukazují na existenci podstatné proporce vulnerabilní populace, která zůstává v riziku závažných průběhů nemoci, a to napříč všemi zeměmi EU/EHP, zejména v zemích s nižší proočkovaností. Předpokládá se, že hospitalizace a

mortalita postihne především osoby starší 60 let, ale nevyhne se ani mladším. Nutnou reakcí na vysokou incidenci VOC Omikron by měla být zvyšující se celková proočkovanost, včetně rychle podávaných booster dávek, zvláště u starších osob a rizikové populace. Vakcinace i aplikace booster dávek snižuje riziko hospitalizací a navíc poskytne další dlouhodobé benefity pro jedince i společnost (např. prevence absencí v práci, v oblasti edukace a též prevence postakutního syndromu covid-19).

Dosud nejsou data o incidenci prolongovaných symptomů po onemocnění covid-19 vyvolaném Omikron VOC, ani zda se liší od incidence pozorované u dříve cirkulujících variant SARS-CoV-2. Je možné, že značné množství infekcí Omikron bude mít za následek vysokou incidenci post-covid-19 příznaků a to zvláště u nevakcinovaných.

Bez ohledu na očekávání jsme stále v pandemické situaci ohrožující veřejné zdraví a je důležité si uvědomit, že i v post-pandemické fázi by SARS-CoV-2 mohl periodicky vést k velkým epidemiím, přetěžujícím zdravotní systémy. Zásadní tak bude připravenost a reakce zaměřená na covid-19 a vycházející ze všech prvků surveillance.

Posouzení rizika

V důsledku vysoké cirkulace dominantní variantou Omikron VOC v několika zemích EU/EHP je **pravděpodobnost infekce** v EU/EHP populaci v příštích týdnech **VELMI VYSOKÁ**.

Exponenciální nárůst případů bude mít **VYSOKÝ až VELMI VYSOKÝ** dopad na nárůst hospitalizací, absenci personálu ve všech sektorech včetně sektoru zdravotnictví. K vysoké incidenci dojde zvláště v zemích s proočkovaností pod 75 %. V příštích týdnech bude pokračovat zátěž zdravotnictví vlivem kombinace nárůstu hospitalizací, nedostatku zdravotníků a epidemiologickému posunu směrem ke starším věkovým skupinám.

- V zemích s proočkovaností nad 75 % u celé populace a stoupajícím zájmem o booster dávku u rizikové populace, je dopad cirkulace Omikron VOC dle modelování ECDC hodnocen jako **VYSOKÝ** a to nejen u nevakcinovaných nebo částečně vakcinovaných, ale také u plně vakcinovaných náležejících do vysoce rizikových skupin. Pro tyto země je očekáván dopad **VYSOKÝ**.
- V zemích se základní proočkovaností celé populace pod 75 % a booster dávka mezi rizikovými osobami je suboptimální, je dopad cirkulace Omikron VOC očekáván jako **VELMI VYSOKÝ**.

Možnosti reakce

Klíčovou rolí v pojetí všech aspektů přístupu má vakcinace, potřebná k redukci dopadu varianty Omikron i stále ještě cirkulující varianty Delta. Je nutné pokračovat v úsilí zvýšit proočkovanost u osob v současnosti nevakcinovaných nebo jen částečně vakcinovaných. Všem vhodným dospělým by měla být nabízena booster dávka 3 měsíce po primární vakcinaci.

Velmi důležité je zachování a posílení klíčových nefarmaceutických opatření (NPIs): omezení kontaktů mezi skupinami jednotlivců v sociálním nebo pracovním prostředí, práce z domova, pokud je to možné, vyhýbání se velkým veřejným nebo soukromým shromážděním, používání roušek, respirátorů v prostorech s komunitním přenosem covid-19, při cestování, ve veřejných prostorech, v přeplněných venkovních zařízeních. Klíčové pro účinnost NPIs je rychlá implementace, pochopení nutnosti a vstřícnost.

Země, kde proočkovanost mezi rizikovými skupinami zůstala velmi nízká a kde cirkulace varianty Omikron dosud nedosáhla svého vrcholu, by měly zvážit rychlou, proaktivní implementaci NPIs, aby snížily dopad varianty Omikronu. Důležité je zachování vhodných testovacích strategií, testování jedinců s příznaky bez ohledu na jejich očkovací status, izolaci pozitivně testovaných jedinců.

Genomická surveillance v současnosti cirkulujících variant je vysoce důležitá a WGS (celogenomová sekvenace), nebo alespoň kompletní nebo částečná sekvenace S-genu by měla být prováděna v souladu s epidemiologickou situací a testovacími kapacitami. Tak je možno zajistit včasnou identifikaci výskytu nových variant.

Při vážné limitaci testovací kapacity by měla být pozornost prioritně věnována hospitalizovaným pacientům, starším osobám, zdravotnickým pracovníkům a dalším rizikovým skupinám. Pokud není možné testovat všechny symptomatické osoby, měl by být testován reprezentativní vzorek symptomatických případů, přednostně metodou PCR. Multiplex RT-PCR analýzy na SARS-CoV-2 a na ostatní respirační viry (např. influenza a RSV) by se měly zvážit při diagnostice respiračních infekcí ve zdravotnických zařízeních. V současné situaci není třeba vyžadovat potvrzení pozitivních výsledků z rychlých antigenních testů (RADT), protože pozitivní prediktivní hodnota RADT je vysoká.

Vzhledem k vysokému attack-rate infekce Omikron v populaci a faktu, že 70 % populace v zemích EU/EHP má kompletní základní vakcinaci, lze očekávat, že na konci probíhající vlny Omikron dosáhne většina populace v EU/EHP určitého stupně buněčné imunity proti viru SARS-CoV-2. Ačkoli se virus bude dále vyvíjet a budou se vyskytovat další varianty, je pravděpodobné, že do doby výskytu závažného virového shiftu v genomu viru bude většina populace EU/EHP chráněna proti závažnému průběhu onemocnění. členské státy by se měly zaměřit na zesílení surveillance, zdravotní systémy a celkovou pandemickou připravenost. Mezitím by vědci a výrobci vakcín měli brát za prioritní vývoj vakcín nezávislých na výskytu variant (variant-independent) a vakcín s vyšší protektivitou proti infekci a poskytujících dlouhodobější imunitu.

Co je nového v tomto RRA?

RRA rozšiřuje hodnocení dalšího výskytu a potenciálního dopadu varianty Omikron v kontextu s probíhajícím šířením varianty Delta, které bylo publikováno v RRA dne 15. prosince 2021, a zahrnuje nová epidemiologická data o šíření varianty Omikron, nová data o proočkovanosti, aktualizuje předpověď a nejnovější fakta o schopnosti šíření, závažnosti,

imunitním úniku, účinnosti vakcinace, stavy post-covid-19 a nefarmaceutické intervence (NPIs).

Podle materiálu ECDC volně zpracovalo Oddělení epidemiologie infekčních nemocí